Lietas arhīva Nr. KA05-0033-24/7
ECLI:LV:VAT:2024:0207.11518003722.3.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Valmierā 2024. gada 7. februārī

Vidzemes apgabaltiesa:
tiesas sēdes priekšsēdētājs Alvis Melbergs,
tiesnese Ginta Gita Kukaine un tiesnese Elfa Driba,
piedaloties prokurorei Guntai Pudnikai,

izskatīja atklātā tiesas sēdē apelācijas kārtībā krimināllietu, kurā /pers. B/ (*/pers. B/*), Igaunijas Republikas personas kods /personas kods/, dzimis /datums/Igaunijā, tiek apsūdzēts Krimināllikuma 221. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, sakarā ar Pierīgas prokuratūras prokurores Guntas Pudnikas iesniegto apelācijas protestu par Vidzemes rajona tiesas 2023. gada 17. augusta spriedumu.

Aprakstošā daļa

Ar Vidzemes rajona tiesas 2023. gada 17. augusta spriedumu /pers. B/ ir atzīts par vainīgu Krimināllikuma 221. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz četriem mēnešiem. Saskaņā ar Krimināllikuma 55. pantu /pers. B/ ir notiesāts nosacīti, nosakot pārbaudes laiku uz sešiem mēnešiem.

Ar Vidzemes rajona tiesas 2023. gada 17. augusta spriedumu ir nospriests reāla soda izciešanas gadījumā brīvības atņemšanas soda laikā /pers. B/ ieskaitīt kriminālprocesā aizturēšanā pavadīto laiku no 2022. gada 21. oktobra plkst. 14.03 līdz 2022. gada 22. oktobrim (vienu dienu).

Ar Vidzemes rajona tiesas 2023. gada 17. augusta spriedumu ir nospriests /pers. B/ kriminālprocesā piemēroto drošības līdzekli – dzīvesvietas maiņas paziņošanu – atcelt pēc sprieduma spēkā stāšanās.

Ar Vidzemes rajona tiesas 2023. gada 17. augusta spriedumu no /pers. B/ par labu valstij ir piedzīta materiālā kaitējuma kompensācija 21000 EUR.

Ar Vidzemes rajona tiesas 2023. gada 17. augusta spriedumu no /pers. B/ par labu valstij ir piedzīti procesuālie izdevumi, kas saistīti ar lietisko pierādījumu glabāšanu un iznīcināšanu, 83,70 EUR.

Ar Vidzemes rajona tiesas 2023. gada 17. augusta spriedumu /pers. B/ ir atbrīvots no procesuālo izdevumu samaksas par aizstāvja sniegto juridisko palīdzību, procesuālos izdevumus sedzot no valsts līdzekļiem.

Ar Vidzemes rajona tiesas 2023. gada 17. augusta spriedumu ir nospriests pēc sprieduma spēkā stāšanās lietiskos pierādījumus – tabakas izstrādājumus, kas jau iznīcināti, – uzskatīt par iznīcinātiem, bet lietiskos pierādījumus – transportlīdzekli /Nosaukums / Igaunijas Republikas valsts reģistrācijas numurs /numurs/, transportlīdzekļa/Nosaukums / Igaunijas Republikas valsts reģistrācijas numurs /numurs/, reģistrācijas apliecību /numurs1/, un transportlīdzekļa/Nosaukums / Igaunijas Republikas valsts reģistrācijas numurs /numurs/, aizdedzes atslēgu ar pulti (atslēgu saišķis ar piecām atslēgām), kas nodoti glabāšanā /pers. B/, – uzskatīt par atdotiem /pers. B/.

Ar Vidzemes rajona tiesas 2023. gada 17. augusta spriedumu /pers. B/ ir atzīts par vainīgu un sodīts, ka viņš nelikumīgi pārvietoja tabakas izstrādājumus lielā apmērā sekojošos apstākļos.

/pers. B/ pirmstiesas kriminālprocesā nenoskaidrotā veidā, apstākļos un laikā, bet ne vēlāk kā līdz 2022. gada 21. oktobrim, ieguva savā valdījumā dažādu marku tabakas izstrādājumus – 190000 cigaretes (9500 cigarešu paciņas) bez Latvijas Republikas akcīzes nodokļa markām.

/pers. B/, īstenojot noziedzīgo nodomu, kas vērsts uz tabakas izstrādājumu nelikumīgu pārvietošanu lielā apmērā, pirmstiesas kriminālprocesā precīzāk nenoskaidrotā laikā, bet ne vēlāk kā līdz 2022. gada 21. oktobra plkst. 14.03, ar viņa lietošanā esošo automašīnu "/Nosaukums /", Igaunijas Republikas valsts reģistrācijas numurs /numurs/, kurā iepriekš bija iekrauti iepriekš minētie tabakas izstrādājumi bez Latvijas Republikas akcīzes nodokļa markām, no pirmstiesas kriminālprocesā precīzāk nenoskaidrotas vietas pa autoceļu V176 Latvijas-Igaunijas robežas virzienā, Arakstes ciema apkārtnē, Lodes pagastā, Valmieras novadā, pārveda tabakas izstrādājumus, līdz 2022. gada 21. oktobrī plkst. 14.03 viņu aizturēja Valsts policijas darbinieki.

/pers. B/, īstenojot noziedzīgo nodomu un apzinoties, ka tabakas izstrādājumi nav marķēti ar Latvijas Republikas akcīzes nodokļa markām, un par kuriem likumā noteiktā kārtībā nav samaksāti nodokļi, no pirmstiesas kriminālprocesā precīzāk nenoskaidrota laika līdz 2022. gada 21. oktobra plkst. 14.03 nelikumīgi pārvietoja:

- 150000 cigaretes (7500 cigarešu paciņas) "PALL MALL" bez Latvijas Republikas akcīzes nodokļa markām;
- 40000 cigaretes (2000 cigarešu paciņas) "MAGNAT" ar Baltkrievijas Republikas akcīzes nodokļa markām.

/pers. B/ kopumā nelikumīgi pārvietoja 190000 cigaretes bez Latvijas Republikas akcīzes nodokļa markām, kas saskaņā ar likuma "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 20.[1] panta otro daļu ir atzīstams par lielu apmēru.

Tādējādi /pers. B/ pārkāpa likuma "Par akcīzes nodokli" 33. panta otrajā un trešajā daļā noteikto aizliegumu pārvietot Latvijas Republikā akcīzes preces, par kurām nav samaksāts akcīzes nodoklis, kā arī tabakas izstrādājumus, kas nav marķēti ar akcīzes nodokļa markām.

/pers. B/ tīšo prettiesisko darbību rezultātā Latvijas Republikai, kuru kriminālprocesā pārstāv Valsts ieņēmumu dienests, tika nodarīts mantisks zaudējums 25858,47 EUR apmērā, ko veido: par cigaretēm, kas marķētas ar trešo valstu akcīzes nodokļa markām, nenomaksātais akcīzes nodoklis 5136 EUR un pievienotās vērtības nodoklis 1462,47 EUR, kopsummā – 6598,47 EUR; par cigaretēm bez Latvijas Republikas akcīzes nodokļa markām nenomaksātais akcīzes nodoklis – 19260 EUR.

Pierīgas prokuratūras prokurore Gunta Pudnika (turpmāk sprieduma tekstā – prokurore) ir iesniegusi apelācijas protestu par Vidzemes rajona tiesas 2023. gada 17. augusta spriedumu, kurā ir apstrīdējusi spriedumu daļā par /pers. B/ (turpmāk sprieduma tekstā – apsūdzētais) noteikto sodu un nosacītu notiesāšanu.

Prokurore ir lūgusi atcelt Vidzemes rajona tiesas 2023. gada 17. augusta spriedumu daļā par apsūdzētajam noteikto sodu un par Krimināllikuma 55. panta par nosacītu notiesāšanu piemērošanu un šajā daļā taisīt jaunu spriedumu, nosakot apsūdzētajam par Krimināllikuma 221. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu brīvības atņemšanu uz sešiem mēnešiem, bet pārējā daļā spriedumu atstāt negrozītu.

Prokurore ir uzskatījusi pirmās instances tiesas spriedumu par nepamatotu piemērotā soda mīkstuma dēļ un nepamatota Krimināllikuma 55. panta nosacījumu piemērošanas dēļ.

Prokurore, izsakot viedokli tiesas debatēs, ir lūgusi tiesai atzīt apsūdzēto par vainīgu Krimināllikuma 221. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā un sodīt ar brīvības atņemšanu uz sešiem mēnešiem. Tiesa nav visā pilnībā izvērtējusi un ņēmusi vērā prokurores tiesas debatēs pausto viedokli par apsūdzētajam nosakāmā soda veidu un mēru un noteikusi apsūdzētajam nesamērīgi mīkstu soda mēru.

Saskaņā ar Krimināllikuma 46. panta otrās un trešās daļas nosacījumiem, nosakot soda veidu, ņem vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu, kā arī vainīgā personību, bet, nosakot soda mēru, ņem vērā atbildību mīkstinošos un pastiprinošos apstākļus.

Pirmās instances tiesa spriedumā norādījusi, ka tiesa ir ņēmusi vērā Krimināllikuma 46. panta ceturtajā daļā noteikto un atzinusi, ka minētais likuma nosacījums ir attiecināms arī uz konkrēto gadījumu. Soda mērķis ir aizsargāt sabiedrības drošību, vainīgo personu sodīt par izdarīto noziedzīgo nodarījumu, kā arī panākt, lai notiesātais pildītu likumus un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas. Tiesas ieskatā, lietā konstatētie atbildību ietekmējoši apstākļi pieļauj apsūdzētajam par Krimināllikuma 221. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu noteikt brīvības atņemšanas soda mēru, pietuvinot to panta sankcijā paredzētajam soda minimālajam apmēram.

Prokurores ieskatā, pirmās instances tiesa nepamatoti ir atsaukusies, ka uz konkrēto gadījumu attiecināmi Krimināllikuma 46. panta ceturtās daļas nosacījumi par brīvības atņemšanas soda noteikšanu mazāk smaga nozieguma izdarīšanas gadījumā, jo atbilstoši Krimināllikuma 7. panta ceturtajai daļai Krimināllikuma 221. panta trešajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums ir klasificējams kā smags noziegums.

Pirmās instances tiesa saskaņā ar Krimināllikuma 47. panta otro daļu kā atbildību mīkstinošo apstākli ir atzinusi apsūdzētā savas vainas atzīšanu un izdarītā nožēlošanu, kā arī apstākli, ka apsūdzētais ir labprātīgi daļēji atlīdzinājis cietušajam ar noziedzīgo nodarījumu radīto kaitējumu.

Pirmās instances tiesa nav motivējusi, kādēļ tiesas konstatētie atbildību mīkstinošie apstākļi ietekmē Krimināllikuma 221. panta trešajā daļā paredzēto brīvības atņemšanas soda sankcijas apmēru – brīvības atņemšana līdz pieciem gadiem – tādā apjomā, kas ļautu soda mēru noteikt faktiski minimālajā apmērā, nevis pietuvinātu sankcijā noteiktajam soda minimālajam apmēram, kā ir norādīts spriedumā.

Pirmās instances tiesa nepamatoti kā patstāvīgu atbildību mīkstinošu apstākli ir atzinusi, ka apsūdzētais ir labprātīgi daļēji atlīdzinājis cietušajam ar noziedzīgo nodarījumu radīto kaitējumu, jo iemaksātā summas daļa nav vērtējama kā ievērojama vai būtiska, bet veido vien aptuveni piekto daļu no kopējiem valstij radītajiem zaudējumiem 25858,47 EUR apmērā. Atlikusī kaitējuma kompensācijas summa ir 21000 EUR, kas vērtējama kā būtisks zaudējums valstij. Pirmstiesas kriminālprocesā veiktā daļēja kaitējuma kompensācijas atlīdzināšana ir vērtējama kā formāla apsūdzētā vēlme panākt atbildību mīkstinoša apstākļa attiecināšanu uz viņu konkrētajā kriminālprocesā. Apsūdzētais pēc krimināllietas nodošanas tiesai vairs nav turpinājis cietušajam radītā kaitējuma atlīdzināšanu, aprobežojoties tikai ar pirmstiesas kriminālprocesa ietvaros segto apmēru. Minētais liecina, ka apsūdzētais nav guvis izpratni par savas noziedzīgās rīcības rezultātā radīto kaitīgo seku novēršanas nepieciešamību.

Prokurore ir uzskatījusi, ka pirmās instances tiesa nepilnīgi izvērtējusi izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu. Tiesa nav ņēmusi vērā judikatūrā norādīto, ka nesamērīgi maiga soda noteikšana, kas pamatota vienīgi uz personību pozitīvi raksturojošo ziņu izvērtējumu, nesasniegs soda mērķi – sodīt vainīgo personu par izdarīto noziedzīgo nodarījumu –, jo šādā gadījumā vainīgā persona netiks pakļauta soda piespiedu ietekmei un ar to saistītajiem ierobežojumiem tādā mērā, kas atbilstu izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturam un radītajam kaitējumam (Augstākās tiesas 2015. gada 21. decembra lēmums lietā Nr. SKK-743/2015).

Prokurore ir norādījusi, ka pirmās instances tiesa noteikusi apsūdzētajam nesamērīgu un neatbilstošu brīvības atņemšanas soda mēru, aprobežojoties ar četriem mēnešiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 55. panta pirmo daļu, ja tiesa, ņemot vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu, vainīgā personību un citus lietas apstākļus, iegūst pārliecību, ka vainīgais, sodu neizciešot, turpmāk neizdarīs likumpārkāpumus, tā vainīgo var notiesāt nosacīti.

Pirmās instances tiesa spriedumā ir norādījusi: apstāklis, ka noziedzīgais nodarījums izdarīts tautsaimniecībā, neliedz iespēju personu notiesāt nosacīti, ja tiek konstatēts, ka ar šādu soda izciešanas kārtību tiks sasniegts soda mērķis.

Prokurore ir uzskatījusi, ka konkrētajā gadījumā galvenokārt ņemams vērā, ka izdarītais noziedzīgais nodarījums būtiski kaitē sabiedrības interesēm, tiešā veidā apdraud un ietekmē ar likumu aizsargātās tautsaimniecības intereses un tiesības komercdarbības un ekonomikas darbības sfērā, apdraud un aizskar likumīgo tabakas izstrādājumu ar likumu aizsargātās intereses un tiesības, pārkāpj valstī noteikto tabakas izstrādājumu aprites kārtību, kā rezultātā tiek kropļots tirgus, un tiek veicināta tabakas izstrādājumu nelegāla aprite Latvijas Republikas teritorijā. Turklāt ar šādām darbībām tiek veicināta negodīga konkurence attiecībā uz komersantiem, kuri nodrošina legālo tabakas izstrādājumu apriti, veicot nodokļu maksājumus. Tabakas izstrādājumu, par kuriem nav samaksāti valstī noteiktie nodokļi, pārdošanas cenas un kvalitāte ir zemāka. Šādi tabakas izstrādājumi kļūst brīvi pieejami, tajā skaitā arī nepilngadīgām personām, jo cigarešu nelegālā aprite nav pakļauta valsts kontrolei. Šādu cigarešu izplatītāji neievēro tabakas izstrādājumu tirdzniecības ierobežojumus. Tādējādi tiek nodarīts kaitējums ne tikai valsts budžetam un godprātīgiem komersantiem, bet potenciāli – arī mazāk aizsargātu sabiedrības locekļu veselībai.

Prokurores ieskatā, vienlaikus ir jāņem vērā noziedzīgā nodarījuma raksturs, proti, ka tabakas izstrādājumi bez Latvijas Republikas akcīzes nodokļa markām tika pārvadāti ar mērķi nogādāt tos Igaunijas Republikā. Tādējādi ir konstatējams, ka noziedzīgajam nodarījumam bija pārrobežu raksturs, kas rada apdraudējumu ne vien tabakas izstrādājumu likumīgai apritei Latvijas Republikas teritorijā, bet potenciāli – arī Igaunijas Republikas teritorijā. Kopējie valstij radītie zaudējumi nenomaksāto nodokļu veidā ir 25858,47 EUR, kas noziedzīga nodarījuma izdarīšanas laikā sasniedza liela apmēra zaudējumus.

Noziedzīgā nodarījuma ekonomiskais raksturs, kas būtiski aizskar tautsaimniecības un sabiedrības veselības intereses, kā arī tā rezultātā radītais kaitējuma apmērs, pretēji tiesas secinātajam, liedz konstatēt pamatu nosacītas notiesāšanas piemērošanai.

Pirmās instances tiesa spriedumā, motivējot iespēju brīvības atņemšanas sodu noteikt nosacīti, ir norādījusi, ka konstatēti divi atbildību mīkstinoši apstākļi, bet atbildību pastiprinoši apstākļi nav konstatēti. Tiesa ir ņēmusi vērā, ka apsūdzētais nav tiesāts arī pēc noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas. Tas, tiesas ieskatā, liecina, ka apsūdzētais ir pierādījis, ka viņš spēj pildīt likumus un atturēties no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas. Lietā nav iegūti tādi apsūdzētā personību negatīvi raksturojoši dati, ka viņš būtu tik bīstams sabiedrībai, lai viņu izolētu no sabiedrības soda izciešanai. Līdz ar to tiesa faktiski nepamatoti izvērtējusi apsūdzētā atbildību mīkstinošos un pastiprinošos apstākļus, jo Krimināllikuma 55. panta pirmajā daļā nav paredzēts vērtēt to esamību vai neesamību apsūdzētā darbībās. Atbilstoši Krimināllikuma 46. panta trešajai daļai minētie apstākļi tiek vērtēti, lemjot par soda mēru. Tāpat tiesa ir nepamatoti vērtējusi apsūdzētā sabiedriskās bīstamības līmeni, jo Krimināllikuma 55. panta pirmajā daļā paredzētie nosacījumi nosacītas notiesāšanas piemērošanai neietver šādu kritēriju vērtēšanu. Tādējādi tas ir tiesas subjektīvs apsūdzētā novērtējums.

Prokurores ieskatā, apstāklis, ka apsūdzētais ir citas valsts pilsonis ar dzīvesvietu Igaunijas Republikā, nevar ietekmēt nosakāmā soda izciešanas režīmu. Pretējā gadījumā ārvalstniekiem potenciāli tiek radīts iespaids, ka par Latvijas Republikas teritorijā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem ir iespējams saņemt pēc būtības vieglāku sodu nekā, ja tādus pašus noziedzīgus nodarījumus būtu izdarījis Latvijas valsts piederīgais. Tiesas noteiktajam sodam ir jārada notiesātajām personām nepārprotams priekšstats, ka, nosakot sodu, tiek sasniegts soda mērķis, atjaunots taisnīgums un nodrošināta prevencija visas sabiedrības interesēs neatkarīgi no apsūdzētās personas pilsonības un mītnes valsts.

Tāpat pirmās instances tiesa spriedumā ir norādījusi, ka pie nosacītas notiesāšanas ņemams vērā, ka apsūdzētais ir uzsācis atlīdzināt nodarīto

mantisko zaudējumu. Brīvības atņemšanas soda neizpildīšana var sekmēt atlikušā zaudējuma atlīdzināšanu. Prokurores ieskatā, minētais tiesas arguments neiztur kritiku, jo pirmstiesas kriminālprocesā veiktā daļēja kaitējuma kompensācijas atlīdzināšana ir vērtējama kā formāla. Apsūdzētais pēc krimināllietas nodošanas izskatīšanai tiesā, būdams pēc paša teiktā nodarbināts un saņemot atalgojumu, vairs nav turpinājis cietušajam radītā kaitējuma atlīdzināšanu arī līdz sprieduma taisīšanas dienai. Apsūdzētais ir aprobežojies tikai ar pirmstiesas kriminālprocesa ietvaros segto apmēru. Pretēji tiesas secinātajam, apsūdzētais ar savu rīcību, nerisinot radītā kaitējuma atlīdzināšanas jautājumu līdz sprieduma taisīšanas dienai, ir demonstrējis savu vieglprātīgo attieksmi pret radītā kaitējuma atlīdzināšanas nepieciešamību. Apsūdzētajam ilgstošā laika periodā bija iespēja, atrodoties brīvībā un esot nodarbinātam, risināt finansiālo situāciju kaitējuma kompensācijas apmaksai, turklāt zinot, ka kaitējuma kompensācija ir piedzenama par labu Latvijas Republikai, tātad – valsts interesēs.

Prokurorei nav saprotams, kādēļ pirmās instances tiesa ir secinājusi, ka konkrētajā gadījumā brīvības atņemšanas soda neizpildīšana varētu objektīvi sekmēt radītā kaitējuma atlīdzināšanu, ja apsūdzētais ilgstoši nav pildījis šo pienākumu. Kaitējuma kompensācijas pieteikuma esamība kriminālprocesā pati par sevi nedod tiesai pamatu lemt par apsūdzētajai personai labvēlīgāka soda veida, mēra vai soda izciešanas režīma noteikšanu. Kriminālprocesa likumā paredzētais kaitējuma kompensācijas labprātīgas atlīdzināšanas termiņš ir 30 dienas. Pēc tā kaitējuma kompensācija no apsūdzētā ir piedzenama piespiedu kārtā. Tādējādi tiek nodrošināts kaitējuma kompensācijas piespiedu piedziņas mehānisms, ko objektīvi neietekmē izvēlētais soda veids un tā izciešanas režīms. Līdz ar to sprieduma izpilde tiek nodrošināta obligātā kārtā.

Pirmās instances tiesa spriedumā ir atzinusi, ka apsūdzētajam noteiktais brīvības atņemšanas sods nosakāms nosacīti ar attiecīgu, apsūdzētā personībai atbilstošu pārbaudes laiku. Tiesa guvusi pārliecību, ka apsūdzētais ir persona, kura ilgterminā ir spējīga īstenot sabiedrībā pieņemamu uzvedības modeli un respektēt likumpaklausību kā prioritāti. Līdz ar to konkrētā krimināltiesiskā represija nosacīta soda veidā sekmēs ne tikai taisnīguma atjaunošanu, bet arī veicinās notiesātās personas resocializāciju, atturot viņu no turpmāka noziedzīgu nodarījumu recidīva.

Pretēji pirmās instances tiesas secinātajam, apsūdzētajam ir noteikts iespējamais minimālais pārbaudes laika ilgums – seši mēneši. Tiesa nav argumentējusi, kādēļ tieši pārbaudes laika noteikšana minimālajā iespējamajā periodā atbilstoši Krimināllikuma 55. panta trešajai daļai sekmēs apsūdzētā personībai atbilstošu resocializāciju, atjaunos taisnīgumu un sasniegs Krimināllikuma 35. pantā noteikto soda mērķi pēc būtības. Prokurores ieskatā, faktiski, ievērojot Latvijas Sodu izpildes kodeksā paredzēto kārtību nosacīti notiesāto personu uzraudzības nodrošināšanai, Valsts probācijas dienestam kā kriminālsodu izpildes iestādei nemaz nav iespējams tik īsā laika periodā sekmēt apsūdzētā izdarītajam noziedzīgajam nodarījumam un personībai atbilstošu, pilnvērtīgu resocializāciju un veikt nepieciešamos pasākumus. Tādējādi piemērotais soda mērs un soda izpildīšana nosacīti ir vērtējama kā formāla soda noteikšana, kas neatbilst izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturam un radītajam kaitējumam, kā arī neveicinās soda mērķa sasniegšanu, tostarp prevencijas sasniegšanu.

Tiesu praksē ir nostiprināta atziņa: ja tiesa atzīst par iespējamu piemērot nosacītu sodu personai, kura izdarījusi smagu vai sevišķi smagu noziegumu, pieņemtais lēmums īpaši jāmotivē, tostarp pievēršot uzmanību vispārējās prevencijas mērķa sasniegšanai (Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2017. gada 23. februāra lēmums lietā Nr. SKK-68/2017).

Tāpat tiesu praksē ir nostiprināta atziņa: ja ar noziedzīgo nodarījumu nodarītais kaitējums vairākas reizes pārsniedz apmēru, no kura atzīstams, ka noziegums izdarīts lielā apmērā, tad nodarījumam piemīt salīdzinoši augstāka kaitīguma pakāpe, kas apsūdzētajam inkriminētos noziedzīgos nodarījumus izceļ līdzīgu noziegumu vidū (Augstākās tiesas 2021. gada 3. jūnija lēmums lietā Nr. SKK-342/2021 (Nr. 11517018309)).

Ievērojot apsūdzētajam inkriminētajā apsūdzībā norādīto nelikumīgi pārvadāto tabakas izstrādājumu daudzumu – 190000 cigaretes bez Latvijas Republikas akcīzes nodokļa markām –, kā arī noziedzīgā nodarījuma rezultātā radītos zaudējumus valstij 25858,47 EUR apmērā, izdarītajam noziedzīgajam nodarījumam ir salīdzinoši augstāka kaitīguma pakāpe, kas apsūdzētajam inkriminēto noziedzīgo nodarījumu izceļ līdzīgu noziegumu vidū. Par Krimināllikuma 221. panta trešajā daļā noteiktā noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, par kuru ir paredzēta brīvības atņemšana uz laiku līdz pieciem gadiem, noziedzīga nodarījuma priekšmetam vairākkārt pārsniedzot lielu apmēru, apsūdzētajam tuvu sankcijas minimālajam apmēram noteiktais sods neveicina Krimināllikuma 35. panta otrajā daļā noteiktā soda mērķa sasniegšanu, jo apsūdzētais netiek pakļauts soda piespiedu ietekmei un ar to saistītajiem ierobežojumiem tādā mērā, kas atbilstu izdarītā noziedzīga nodarījuma raksturam un radītajam kaitējumam. Šāda soda noteikšana nesekmēs arī soda speciālās un vispārējās prevencijas uzdevuma izpildi, jo tā nestiprina ne apsūdzētā, ne citu personu pārliecību par nepieciešamību ievērot likumus un atturēties no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas.

Prokurore ir uzskatījusi, ka vienīgi reāla brīvības atņemšanas soda izciešana nodrošinās Krimināllikuma 35. pantā noteiktā soda mērķa sasniegšanu.

Apelācijas instances tiesas sēdē prokurore uzturēja apelācijas protestu pilnā apjomā.

Apsūdzētais apelācijas instances tiesā, sniedzot liecību, norādīja, ka uzskata prokurores pieprasīto sodu par bargu. Apsūdzētais norādīja, ka viņa laulātā ilgstoši slimojusi ar onkoloģisku saslimšanu. Apsūdzētā laulātajai sakarā ar onkoloģisko saslimšanu ir veiktas vairākas operācijas. Apsūdzētā laulātajai veselības stāvokļa dēļ ir noteikta invaliditāte. Apsūdzētā laulātai ir ierobežotas iespējas strādāt algotu darbu. Apsūdzētais norādīja, ka viņš ir vienīgais pelnītājs ģimenē. Tāpat apsūdzētais norādīja, ka pašlaik sava materiālā stāvokļa dēļ viņš nevar atlīdzināt kādu ievērojamu daļu no radītā mantiskā zaudējuma.

Motīvu daļa

Vidzemes apgabaltiesa, apsverot prokurores apelācijas protestā norādītos argumentus, kā arī izvērtējot apsūdzētā liecībā minētās ziņas, atzīst par pamatotām prokurores apelācijas protestā ietvertās norādes, ka pirmās instances tiesa ir noteikusi apsūdzētajam nesamērīgi mīkstu soda mēru. Apelācijas instances tiesa atzīst par pamatotām prokurores apelācijas protestā ietvertās norādes, ka pirmās instances tiesa nepamatoti ir noteikusi apsūdzētajam likumā paredzēto minimālo pārbaudes laiku. Apelācijas instances tiesa nepiekrīt prokurores apelācijas protestā ietvertajām norādēm, ka pirmās instances tiesa nepamatoti ir notiesājusi apsūdzēto nosacīti. Tādēļ Vidzemes rajona tiesas 2023. gada 17. augusta spriedums ir atceļams daļā apsūdzētajam noteikto sodu, nosakot apsūdzētajam smagāku sodu (bargāku soda mēru), kā arī, nosacīti notiesājot, nosakot apsūdzētajam ilgāku pārbaudes laiku. Pārējā daļā pirmās instances tiesas spriedums kā tiesisks un pamatots ir atstājams negrozīts.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 562. panta pirmās daļas jēgai apelācijas instances tiesa vērtē pirmās instances tiesas sprieduma pamatotību un tiesiskumu prokurores apelācijas protestā izteikto prasību apjomā un ietvaros, sniedzot novērtējumu apelācijas protestā ietvertajiem argumentiem.

Apelācijas instances tiesai, iztiesājot krimināllietu apelācijas kārtībā, nerodas šaubas par pirmās instances tiesas konstatēto apsūdzētā vainīgumu Krimināllikuma 221. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā. Turklāt apelācijas instances tiesa ņem vērā, ka pirmās instances tiesa nav konstatējusi apsūdzētā rīcībā nevienu atbildību pastiprinošu apstākli. Tādējādi, ievērojot Kriminālprocesa likuma 562. panta pirmās daļas noteikumus, nav pamata lietas iztiesāšanas robežu paplašināšanai apelācijas instances tiesā.

Apelācijas instances tiesa atzīst, ka apsūdzētais ir izdarījis pirmās instances tiesas spriedumā aprakstītās darbības – nelikumīgi pārvietoja tabakas izstrādājumus lielā apmērā –, kuras pirmās instances tiesa ir pareizi kvalificējusi kā Krimināllikuma 221. panta trešajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu.

Saskaņā ar Krimināllikuma 46. panta pirmo daļu sodu nosaka tādā apmērā, kādu par izdarīto noziedzīgo nodarījumu paredz šā likuma sevišķās daļas attiecīgā panta sankcija, ievērojot šā likuma vispārīgās daļas noteikumus.

Krimināllikuma 221. panta trešās daļas sankcija kā sodu paredz brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem, īslaicīgu brīvības atņemšanu, probācijas uzraudzību, sabiedrisko darbu vai naudas sodu, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas.

Krimināllikuma 46. panta otrā daļa noteic, ka, nosakot soda veidu, ņem vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu un apsūdzētā personību.

Atbilstoši Krimināllikuma 46. panta trešajai daļai, nosakot soda mēru, ņem vērā atbildību mīkstinošos un pastiprinošos apstākļus.

Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta un Krimināllietu tiesu palātas tiesnešu kopsapulces 2008. gada 1. jūlija lēmumā "Par vienveidīgu tiesību normu piemērošanu soda noteikšanā" ir sniegtas rekomendācijas vienveidīgai tiesību normu piemērošanai soda noteikšanā.

Minētā lēmuma 1. punktā ir norādīts, ka tiesai jāizvēlas tāds soda veids un mērs, kas maksimāli sekmētu krimināLsoda mērķu sasniegšanu. Lemjot par vainīgajiem piespriežamā krimināLsoda veidu un mēru, par iespēju notiesāt personu nosacīti, atbrīvot personu no krimināLatbildības un soda, par vieglāka soda piemērošanu, nekā likumā paredzētais, par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu nepilngadīgajiem, soda noteikšanu par vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem un pēc vairākiem spriedumiem, kā arī piemērojot citas krimināltiesību normas, tiesām jāievēro krimināLsoda mērķi.

Krimināllikuma 35. panta otrajā daļā ir noteikts, ka soda mērķis ir:

1) aizsargāt sabiedrības drošību;

2) atjaunot taisnīgumu;

3) sodīt vainīgo personu par izdarīto noziedzīgo nodarījumu;

4) resocializēt sodīto personu;

5) panākt, lai notiesātais un citas personas pildītu likumu un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas.

Apelācijas instances tiesa pievienojas juridiskajā literatūrā paustajai atziņai: lai arī Krimināllikuma 35. panta otrajā daļā norādītās soda mērķa komponentes atšķiras pēc sava satura un tvēruma, tās ir savstarpēji saistītas, tie ir noteikta satura savstarpēji saistīti pasākumi, kas vērsti uz to, lai notiesātais un citas personas pildītu likumus un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas (Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Pirmā daļa (I-VIII[2] nodaļa). Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2021, 166. lpp.).

Saskaņā ar Krimināllikuma 7. panta ceturto daļu likumdevējs ir klasificējis Krimināllikuma 221. panta trešajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu kā smagu noziegumu. Tādējādi likumdevējs ir akcentējis, ka minētais noziedzīgais nodarījums ir ar augstu bīstamības un kaitīguma pakāpi.

Apsūdzētais ir izdarījis tīšu noziedzīgu nodarījumu tautsaimniecībā.

Apelācijas instances tiesa ņem vērā, ka ar apsūdzētā izdarīto noziedzīgo nodarījumu tika apdraudētas ar likumu aizsargātās tautsaimniecības intereses un tiesības uzņēmējdarbības un ekonomikas darbības sfērā, apdraudot un aizskarot likumīgo tabakas izstrādājumu tirgotāju ar likumu aizsargātās intereses un tiesības, pārkāpjot valstī noteikto tabakas izstrādājumu aprites kārtību. Tāpat ar apsūdzētā izdarīto noziedzīgo nodarījumu tika kropļots tirgus, un tika veicināta tabakas izstrādājumu nelegāla aprite.

Apelācijas instances tiesa ņem vērā, ka tabakas izstrādājumiem, par kuriem nav samaksāti valstī noteiktie nodokļi, ir zemākas pārdošanas cenas. Tas sekmē minēto tabakas izstrādājumu pieejamību iedzīvotājiem, tādējādi veicinot smēķēšanas izplatību. Turklāt šādiem tabakas izstrādājumiem var būt zemāka kvalitāte. Šādi tabakas izstrādājumi kļūst brīvi pieejami arī nepilngadīgām personām, jo cigarešu nelegālā aprite nav pakļauta valsts kontrolei. Šādu cigarešu izplatītāji neievēro tabakas izstrādājumu tirdzniecības ierobežojumus, kas tādējādi nodara kaitējumu ne tikai valsts budžetam un godprātīgiem komersantiem, bet potenciāli – arī mazāk aizsargātu sabiedrības locekļu veselībai.

Apelācijas instances tiesa ņem vērā, ka apsūdzētais pārvietoja tabakas izstrādājumus ar mērķi tos nogādāt Igaunijas Republikā. Tādējādi apsūdzētā izdarītajam noziedzīgajam nodarījumam bija pārrobežu raksturs. Līdz ar to tas radīja apdraudējumu ne vien tabakas izstrādājumu likumīgai apritei Latvijas Republikā, bet arī – Igaunijas Republikā.

Ar apsūdzētā izdarīto noziedzīgo nodarījumu valstij tika nodarīts mantiskais zaudējums 25858,47 EUR apmērā nenomaksāto nodokļu veidā. Lietas materiāli apstiprina, ka apsūdzētais pirmstiesas procesa laikā ir labprātīgi samaksājis 4858,47 EUR, lai segtu daļu no ar noziedzīgo nodarījumu valstij radītā mantiskā zaudējuma.

Saskaņā ar likuma "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 20.[1] panta otrās daļas 1. punktu atbildība par Krimināllikuma 221. pantā (attiecībā uz tabakas izstrādājumiem) paredzēto noziedzīgo nodarījumu, kas izdarīts lielā apmērā, iestājas, ja tabakas izstrādājumu daudzums sasniedz 25000 cigaretes. Tādējādi apsūdzētais nelikumīgi pārvietoja tabakas izstrādājumus apjomā, kas 7,6 reizes pārsniedza lielu apmēru.

Apelācijas instances tiesa pievienojas judikatūrā izteiktajai atziņai: ja ar noziedzīgo nodarījumu nodarītais kaitējums vairākas reizes pārsniedz apmēru, no kura atzīstams, ka noziegums izdarīts lielā apmērā, tad noziedzīgajam nodarījumam piemīt salīdzinoši augstāka kaitīguma pakāpe, kas apsūdzētajam inkriminētos noziedzīgos nodarījumus izceļ līdzīgu noziegumu vidū (skat. Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2021. gada 3. jūnija lēmumu lietā Nr. SKK-342/2021).

Apsūdzētā nelikumīgi pārvietotais tabakas izstrādājumu apjoms liecina, ka apsūdzētā izdarītajam noziedzīgajam nodarījumam piemīt augsta kaitīguma pakāpe, kas apsūdzētā izdarīto noziedzīgo nodarījumu izceļ līdzīgu noziedzīgu nodarījumu vidū.

Apelācijas instances tiesa atzīst, ka lielais tabakas izstrādājumu apjoms apstiprina, ka apsūdzētais noziedzīgas darbības ar tabakas izstrādājumiem izdarīja, lai tabakas izstrādājumus tālāk nodotu (realizētu) citām personām. Minēto faktu apsūdzētais ir apstiprinājis arī savā liecībā, norādot, ka viņš šādas darbības ir izdarījis, lai gūtu peļņu.

Apelācijas instances tiesai, pārbaudot apsūdzētā personību raksturojošās ziņas, ir noskaidrots sekojošais.

Apsūdzētais ir ārvalsts pilsonis, kurš pastāvīgi dzīvo ārvalstī.

Lietā nav ziņu, ka apsūdzētais Latvijas Republikā agrāk būtu sodīts par kādu likumpārkāpumu izdarīšanu. Tāpat lietā nav ziņu, ka apsūdzētais ārvalstī būtu sodīts par noziedzīgu nodarījumu vai kādu citu smagu likumpārkāpumu izdarīšanu.

Apsūdzētais ir norādījis, ka viņš strādā algotu darbu un gūst noteikta apmēra ienākumus. Apsūdzētais ir norādījis, ka viņa apgādībā atrodas divi nepilngadīgi bērni, divpadsmit un četrpadsmit gadus veci. Apsūdzētais ir norādījis, ka viņa laulātā ilgstoši ir slimojusi ar onkoloģisku saslimšanu. Apsūdzētā laulātajai veselības stāvokļa dēļ ir noteikta invaliditāte, un apsūdzētā laulātajai ir ierobežotas iespējas strādāt algotu darbu. Apsūdzētais ir norādījis, ka viņš ir vienīgais pelnītājs ģimenē.

Apelācijas instances tiesai nav pamata neticēt apsūdzētā norādītajām ziņām, ka viņš faktiski ir savu nepilngadīgo bērnu vienīgais apgādnieks. Tāpat apelācijas instances tiesai nav pamata neticēt apsūdzētā norādītajām ziņām, ka apsūdzētā laulātā ilgstoši slimojusi ar onkoloģisku saslimšanu, un apsūdzētā laulātajai veselības stāvokļa dēļ ir noteikta invaliditāte. To, ka apsūdzētā laulātajai ir ierobežotas darba spējas, apstiprina ziņas par faktiem, kas izriet no apsūdzētā lietā iesniegtās izziņas. No minētās izziņas ir redzams, ka apsūdzētā laulātajai ir noteikta daļēja darbnespēja, kas pēc Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktā regulējuma atbilst invaliditātei.

Pirmās instances tiesa nav konstatējusi apsūdzētā rīcībā Krimināllikuma 47. panta pirmajā daļā paredzētos atbildību mīkstinošos apstākļus. Tādus nekonstatē arī apelācijas instances tiesa.

Apelācijas instances tiesa, ņemot vērā, ka apsūdzētais gan pirmstiesas procesa laikā, gan pirmās instances tiesas sēdes laikā vaļsirdīgi ir atzinis

savu vainu un paudis nožēlu par izdarīto, secina, ka pirmās instances tiesa pamatoti, atbilstoši Krimināllikuma 47. panta otrās daļas noteikumiem, šo apstākli ir atzinusi par atbildību mīkstinošu apstākli apsūdzētā rīcībā.

Apelācijas instances tiesa, ņemot vērā, ka apsūdzētais pirmstiesas procesa laikā ir labprātīgi samaksājis 4858,47 EUR, lai segtu ar noziedzīgo nodarījumu valstij nodarīto mantisko zaudējumu, secina, ka pirmās instances tiesa pamatoti, atbilstoši Krimināllikuma 47. panta otrās daļas noteikumiem, šo apstākli ir atzinusi par atbildību mīkstinošu apstākli apsūdzētā rīcībā.

Apelācijas instances tiesa, izvērtējot apsūdzētā veikto ar noziedzīgo nodarījumu radītā valstij nodarītā mantiskā zaudējuma daļēju atlīdzināšanas faktu, ņem vērā, ka apsūdzētais ir ieguldījis ievērojamus naudas līdzekļus, lai labprātīgi mazinātu ar noziedzīgo nodarījumu radīto materiālo kaitējumu. Turklāt apsūdzētais ir samaksājis gandrīz piekto daļu no ar noziedzīgo nodarījumu radītā mantiskā zaudējuma. Tādējādi apsūdzētā veikto mantiskā zaudējuma daļēju atlīdzināšanu, pretēji prokurores apelācijas protestā norādītajam, nevar vērtēt kā nebūtisku vai formālu materiālā kaitējuma atlīdzināšanu. Apelācijas instances tiesa ņem vērā, ka radītā mantiskā zaudējuma 4858,47 EUR apmērā atlīdzināšana apliecina apsūdzētā patiesu, nevis formālu, kā tas norādīts apelācijas protestā, vēlmi mazināt ar noziedzīgo nodarījumu radīto materiālo kaitējumu. Turklāt nav nozīmes, ka apsūdzētais pēc 4858,47 EUR samaksāšanas nav turpinājis radītā materiālā kaitējuma atlīdzināšanu. Apsūdzētais ir norādījis, ka viņš nav turpinājis materiālā kaitējuma atlīdzināšanu, jo viņam ir beigušies uzkrājumi, un apsūdzētais pašlaik sava materiālā stāvokļa dēļ nevar atlīdzināt kādu ievērojamu daļu no radītā mantiskā zaudējuma. Turklāt apelācijas instances tiesa šajā sakarā ņem vērā atlikušā radītā mantiskā zaudējuma apmēru – 21000 EUR – un apstākli, ka apsūdzētā apgādībā atrodas divi nepilngadīgi bērni, kurus apsūdzētajam ir pienākums nodrošināt ar nepieciešamajiem iztikas līdzekļiem.

Pirmās instances tiesa nav konstatējusi apsūdzētā rīcībā Krimināllikuma 48. panta pirmajā daļā minētos atbildību pastiprinošos apstākļus.

Pirmās instances tiesa, nosakot apsūdzētajam sodu, ir ņēmusi vērā arī apstākli, ka apsūdzētais ir piekritis lietas iztiesāšanai bez pierādījumu pārbaudes, tādējādi izmantojot savas tiesības uz sadarbību. Pirmās instances tiesa, atsaucoties uz judikatūru, pamatoti ir secinājusi, ka minētais apstāklis nav atzīstams par patstāvīgu atbildību mīkstinošu apstākli, bet tas ir ņemams vērā pie soda noteikšanas.

Lai gan likumdevējs par Krimināllikuma 221. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu bez brīvības atņemšanas soda ir paredzējis arī citus, vieglākus soda veidus, apelācijas instances tiesa pievienojas pirmās instances tiesas atzinumam, ka soda mērķi šajā gadījumā ir iespējams sasniegt, nosakot apsūdzētajam par izdarīto noziedzīgo nodarījumu brīvības atņemšanas sodu. Apelācijas instances tiesa ņem vērā, ka atbilstoši Krimināllikuma 46. panta otrajā daļā ietvertās tiesību normas konstrukcijai, nosakot soda veidu, lai piemērotais soda veids būtu pamatots un taisnīgs, vispirms ir izvērtējams tieši izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturs un radītais kaitējums un tikai pēc tam – vainīgā personību raksturojošās ziņas.

Lai gan pirmās instances tiesa izvērsti nav argumentējusi, kādēļ tā ir atzinusi par nepieciešamu apsūdzētajam par izdarīto noziedzīgo nodarījumu piespriest tieši brīvības atņemšanas sodu, apelācijas instances tiesa atzīst, ka šāda soda veida izvēle ir pamatojama ar apsūdzētā izdarītā noziedzīgā nodarījumu raksturu un radīto kaitējumu, kas ir aprakstīts gan pirmās instances tiesas spriedumā, gan izvērstākā formā – apelācijas instances tiesas spriedumā. Jo īpaši ir ņemams vērā, ka apsūdzētā izdarītajam noziedzīgajam nodarījumam piemīt augsta kaitīguma pakāpe, kas apsūdzētā izdarīto noziedzīgo nodarījumu izceļ līdzīgu noziedzīgu nodarījumu vidū. Tādējādi šajā gadījumā Krimināllikuma 35. panta otrajā daļā minētais soda represīvais un preventīvais mērķis nav sasniedzams, nosakot apsūdzētajam par izdarīto noziedzīgo nodarījumu kādu citu no attiecīgā panta daļas sankcijā paredzētajiem vieglāka soda veidiem, kas nav saistīti ar brīvības atņemšanu, vai arī nosakot apsūdzētajam īslaicīgās brīvības atņemšanas sodu.

Apelācijas instances tiesa atzīst, ka apsūdzētā tiesību ierobežojums saistībā ar brīvības atņemšanu ir saistīts ar sabiedrības drošības interesēm, kuras apsūdzētais, nesaņemot atbilstošu sodu par izdarīto noziedzīgo nodarījumu, varētu turpināt ignorēt. Tādējādi tikai brīvības atņemšanas sods konkrētajā gadījumā ir vienīgais efektīvais piespiedu līdzeklis, kas var aizsargāt sabiedrības drošību, atjaunot taisnīgumu, atbilstoši sodīt apsūdzēto par izdarīto noziedzīgo nodarījumu, resocializēt apsūdzēto un panākt, lai apsūdzētais un citas personas turpmāk pildītu likumus un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas. Brīvības atņemšana, samērojot tiesību ierobežojumu ar sabiedrības drošības interesēm, ir nepieciešama soda represīvā un preventīvā mērķa sasniegšanai.

Ņemot vērā, ka apsūdzētais ir izdarījis smagu noziegumu, apelācijas instances tiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa, argumentējot apsūdzētajam piemērojamā soda veida izvēli, savā spriedumā ir nepamatoti atsaukusies uz Krimināllikuma 46. panta ceturto daļu. Apelācijas instances tiesa ņem vērā, ka minētā likuma norma ir attiecināma tikai uz kriminālpārkāpumu un mazāk smagu noziegumu izdarīšanu. Tādējādi šāda atsauce uz Krimināllikuma 46. panta ceturto daļu pirmās instances tiesas spriedumā ir atzīstama par nekorektu.

Apelācijas instances tiesa, izvērtējot apsūdzētajam piemērotā soda mēru, pievienojas judikatūrā izteiktajām atziņām, ka tiesai ir pienākums noteikt vainīgai personai tiesisku, pamatotu un taisnīgu sodu saskaņā ar Krimināllikuma 46. pantā norādītajiem soda noteikšanas vispārīgajiem principiem, ievērojot Krimināllikuma 35. pantā noteikto soda mērķi (skat. Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2018. gada 19. jūnija lēmumu lietā Nr. SKK-J-348/2018; Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2020. gada 19. jūnija lēmumu lietā Nr. SKK-57/2020). Tāpat apelācijas instances tiesa pievienojas juridiskajā literatūrā paustajam viedoklim, ka soda noteikšanas vispārīgie principi ir vērsti uz samērīga un individuāla, tātad – arī taisnīga soda noteikšanu vainīgajam (Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Pirmā daļa (I-VIII^2 nodaļa). Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2021, 167. lpp.).

Apelācijas instances tiesa ņem vērā, ka likumdevējs par Krimināllikuma 221. panta trešajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu ir paredzējis brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem, bet pirmās instances tiesa apsūdzētajam par izdarīto noziedzīgo nodarījumu ir piespriedusi brīvības atņemšanas sodu tikai uz četriem mēnešiem, kas ir ļoti tuvu likumā noteiktajam minimālajam brīvības atņemšanas soda apmēram. Lai gan pirmās instances tiesa pamatoti apsūdzētā rīcībā ir konstatējusi divus atbildību mīkstinošus apstākļus un nav konstatējusi apsūdzētā rīcībā nevienu atbildību pastiprinošu apstākli, kas saskaņā ar Krimināllikuma 46. panta trešās daļas noteikumiem ir jāņem vērā, nosakot piemērojamā soda mēru, apelācijas instances tiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa, izraugot šādu soda mēru, nav rūpīgi izvērtējusi, vai ar šādu soda apmēru tiks sasniegts Krimināllikuma 35. panta otrajā daļā noteiktais soda represīvais un preventīvais mērķis.

Lai gan likumdevējs Krimināllikuma 46. panta trešajā daļā ir norādījis, ka, nosakot soda mēru, ņem vērā atbildību mīkstinošos un pastiprinošos apstākļus, apelācijas instances tiesa atzīst, ka, nosakot soda mēru, Krimināllikuma 46. panta trešās daļas regulējums nav piemērojams formāli un atrauti no citām krimināltiesību normām. Krimināllikuma 46. panta trešās daļas regulējums ir piemērojams tā, lai ar to panāktu konkrēto krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu. Tādējādi Krimināllikuma 46. panta trešās daļas regulējuma piemērošana nedrīkst novest pie situācijas, kad soda mērs tiek noteikts, ņemot vērā tikai atbildību mīkstinošo un pastiprinošo apstākļu esamību/neesamību vainīgās personas rīcībā, bet ignorējot vainīgās personas izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu.

Apelācijas instances tiesa atzīst, ka konkrētajā gadījumā pirmās instances tiesa, nosakot soda mēru, Krimināllikuma 46. panta trešās daļas regulējumu ir piemērojusi formāli un atrauti no citām krimināltiesību normām. Pirmās instances tiesa ir ignorējusi tādus svarīgus apstākļus, kā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturs un radītais kaitējums. Tas ir novedis pie nesamērīgi mīksta un tādējādi arī netaisnīga soda mēra noteikšanas.

Apelācijas instances tiesa, izvērtējot pirmās instances apsūdzētajam noteiktā soda mēru, atzīst, ka pirmās instances tiesa nav pievērsusi pietiekamu uzmanību, ka apsūdzētais ir izdarījis tīšu noziedzīgu nodarījumu tautsaimniecībā, kas saistīts ar tabakas izstrādājumu lielā apmērā nelegālu apriti (pārvietošanu), kas izdarīta ar mērķi tos nogādāt Igaunijas Republikā, lai tos vēlāk realizētu citām personām. Tāpat pirmās instances tiesa nav pievērsusi pietiekamu uzmanību izdarītā noziedzīgā nodarījuma kaitīgumam, ka ar izdarīto noziedzīgo nodarījumu tika apdraudētas ar likumu aizsargātās

tautsaimniecības intereses un tiesības uzņēmējdarbības un ekonomikas darbības sfērā, apdraudot un aizskarot likumīgo tabakas izstrādājumu tirgotāju ar likumu aizsargātās intereses un tiesības, pārkāpjot valstī noteikto tabakas izstrādājumu aprites kārtību, ka ar apsūdzētā izdarīto noziedzīgo nodarījumu valstij tika nodarīts mantiskais zaudējums 25858,47 EUR apmērā nenomaksāto nodokļu veidā. Pirmās instances tiesa nav pievērsusi pietiekamu uzmanību, ka apsūdzētā izdarītajam noziedzīgajam nodarījumam piemīt augsta kaitīguma pakāpe, kas apsūdzētā izdarīto noziedzīgo nodarījumu izceļ līdzīgu noziedzīgu nodarījumu vidū. Tādējādi pirmās instances tiesas apsūdzētajam piespriestais brīvības atņemšanas soda mērs – četri mēneši – ir nesamērīgi maigs. Apelācijas instances tiesa atzīst, ka ar šādu soda mēru netiks sasniegts soda mērķis – sodīt apsūdzēto par izdarīto noziedzīgo nodarījumu –, jo apsūdzētais minētā soda izpildes gadījumā netiks pakļauts soda piespiedu ietekmei un ar to saistītajiem ierobežojumiem tādā mērā, kas atbilstu izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturam un radītajam kaitējumam. Turklāt šāds soda mērs neveicinās arī soda prevencijas uzdevuma izpildi, jo tas nenostiprinās ne apsūdzētā, ne citu personu pārliecību par nepieciešamību pildīt likumus un atturēties no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas.

Tādējādi apelācijas instances tiesa atzīst par nepieciešamu pastiprināt apsūdzētajam piemērotā soda veida mēru. Līdz ar to pirmās instances tiesas spriedums ir atceļams daļā par apsūdzētajam noteikto sodu, un apsūdzētajam par izdarīto noziedzīgo nodarījumu ir nosakāms brīvības atņemšanas sods uz sešiem mēnešiem, kā to ir lūgusi prokurore gan pirmās instances tiesā, gan iesniegtajā apelācijas protestā.

Apelācijas instances tiesa atzīst, ka iepriekš minētais soda mērs ir samērīgs, lai ar to sasniegtu soda mērķi un panāktu konkrēto krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu. Apsūdzētais, sešu mēnešu ilga brīvības atņemšanas soda izpildes gadījumā tiks pakļauts soda piespiedu ietekmei un ar to saistītajiem ierobežojumiem tādā mērā, kas atbilst izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturam un radītajam kaitējumam. Turklāt šāds soda mērs veicinās arī soda prevencijas uzdevuma izpildi, jo tas nostiprinās apsūdzētā un citu personu pārliecību par nepieciešamību pildīt likumus un atturēties no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas.

Saskaņā ar Krimināllikuma 55. panta pirmo daļu, ja, nosakot sodu – brīvības atņemšana – ilgāku par trim mēnešiem, bet ne ilgāku par pieciem gadiem, vai ne ilgāku par trim gadiem, ja izdarīts sevišķi smags noziegums, tiesa, ņemot vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu, vainīgā personību un citus lietas apstākļus, iegūst pārliecību, ka vainīgais, sodu neizciešot, turpmāk neizdarīs likumpārkāpumus, tā vainīgo var notiesāt nosacīti.

Tādējādi likumdevējs ir norādījis apstākļus, kuru izvērtējuma rezultātā tiesa var iegūt pārliecību, ka vainīgais, sodu neizciešot, turpmāk neizdarīs likumpārkāpumus: izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturs un radītais kaitējums (1); vainīgā personība (2); citi lietas apstākļi (3). Turklāt visi minētie apstākļi ir izvērtējami kopumā un savstarpējā sakarībā.

Apelācijas instances tiesa, ņemot vērā, ka likumdevējs nav norādījis, kas ir uzskatāmi par citiem lietas apstākļiem Krimināllikuma 55. panta pirmās daļas izpratnē, atzīst, ka pie šādiem apstākļiem pieder lietā noskaidrotie apstākļi, kuru izvērtējums kopsakarā ar izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu un vainīgā personību tiesai rada pārliecību, ka vainīgais, sodu neizciešot, turpmāk neizdarīs likumpārkāpumus. Tādējādi, pretēji prokurores apelācijas protestā norādītajam, pie citiem apstākļiem Krimināllikuma 55. panta pirmās daļas izpratnē tiesa var atzīt arī atbildību mīkstinošus apstākļus. Tas jo īpaši attiecas uz tādiem atbildību mīkstinošajiem apstākļiem, kas liecina, ka vainīgā persona ir izvērtējusi savu noziedzīgu rīcību, sapratusi tās kaitīgumu un izdarījusi darbības, lai mazinātu ar noziedzīgo nodarījumu radīto kaitējumu. Tādējādi atbildību mīkstinošu apstākļu esamībai ir būtiska nozīme ne tikai soda mēra noteikšanā, bet arī izlemjot jautājumus, kas saistīti ar soda izpildi, tostarp nosacītu notiesāšanu.

Atbilstoši Krimināllikuma 55. panta otrajai daļai tiesas piespriestais sods nebūs jāizcieš, ja realizēsies trīs panta otrajā daļā norādītie nosacījumi, proti, notiesātais tiesas noteiktajā pārbaudes laikā: 1) neizdarīs jaunu noziedzīgu nodarījumu; 2) nepārkāps sabiedrisko kārtību; 3) izpildīs kriminālsodu izpildi reglamentējošā likumā paredzētos un soda izpildes iestādes noteiktos pienākumus.

Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta un Krimināllietu tiesu palātas 2008. gada 1. jūlija kopsapulces lēmumā "Par vienveidīgu tiesību normu piemērošanu soda noteikšanā" ir sniegtas arī rekomendācijas vienveidīgai tiesību normu piemērošanai, notiesājot nosacīti.

Saskaņā ar minētā lēmuma 22. punktu, lemjot par nosacītas notiesāšanas piemērošanu vai vieglāka soda noteikšanu nekā likumā paredzētais, tiesām jāievēro ne tikai vainīgā personību raksturojošie dati, bet arī fakti, kas saistīti ar noziedzīgo nodarījumu.

Minētā lēmuma 23. punktā ir norādīts: ja tiesa atzīst par iespējamu piemērot nosacītu sodu personai, kura izdarījusi smagu vai sevišķi smagu noziegumu, pieņemtais lēmums īpaši jāmotivē, tostarp pievēršot uzmanību vispārējās prevencijas mērķa sasniegšanai.

Vidzemes apgabaltiesa pievienojas judikatūrā paustajam viedoklim, ka, lemjot jautājumu par iespēju notiesāt vainīgo nosacīti, tiesai ir jāizvērtē visi Krimināllikuma 55. panta pirmajā daļā norādītie apstākļi, un tai nav tiesību kādu no šiem apstākļiem ignorēt (skat. Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2008. gada 21. augusta lēmumu lietā Nr. SKK-478/2008, Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2009. gada 27. oktobra lēmumu lietā Nr. SKK-567/2009).

Lai gan pirmās instances tiesa, atzīstot par iespējamu apsūdzēto notiesāt nosacīti par smaga nozieguma izdarīšanu, savu nolēmumu par nosacītu notiesāšanu nav īpaši rūpīgi motivējusi, jo galveno uzmanību ir pievērsusi apsūdzētā personību raksturojošām ziņām, atbildību mīkstinošajiem apstākļiem apsūdzētā rīcībā un tam, ka apsūdzētā rīcībā nav atbildību pastiprinošu apstākļu, bet apsūdzētā izdarīto noziedzīgo nodarījumu ir aplūkojusi ļoti vispārīgi, apelācijas instances tiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa pēc būtības ir pareizi izvērtējusi visus Krimināllikuma 55. panta pirmajā daļā norādītos apstākļus: izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu, apsūdzētā personību un citus lietas apstākļus. Pirmās instances tiesa pēc visu Krimināllikuma 55. panta pirmajā daļā norādīto apstākļu izvērtējuma ir ieguvusi pārliecību, ka apsūdzētais, sodu neizciešot, turpmāk neizdarīs likumpārkāpumus.

Izvērtējot apsūdzētā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu, ir ņemams vērā, ka apsūdzētais ir izdarījis tīšu noziedzīgu nodarījumu tautsaimniecībā, kas saistīts ar tabakas izstrādājumu lielā apmērā nelegālu apriti (pārvietošanu), kas izdarīta ar mērķi tos nogādāt Igaunijas Republikā, lai tos vēlāk realizētu citām personām. Ņemams vērā ir apsūdzētā izdarītā noziedzīgā nodarījuma kaitīgums, ka ar apsūdzētā izdarīto noziedzīgo nodarījumu tika apdraudētas ar likumu aizsargātās tautsaimniecības intereses un tiesības uzņēmējdarbības un ekonomikas darbības sfērā, apdraudot un aizskarot likumīgo tabakas izstrādājumu tirgotāju ar likumu aizsargātās intereses un tiesības, pārkāpjot valstī noteikto tabakas izstrādājumu aprites kārtību. Ņemams vērā ir apstāklis, ka ar apsūdzētā izdarīto noziedzīgo nodarījumu valstij tika nodarīts mantiskais zaudējums 25858,47 EUR apmērā nenomaksāto nodokļu veidā. Tāpat ir ņemams vērā, ka apsūdzētā izdarītajam noziedzīgajam nodarījumam piemīt augsta kaitīguma pakāpe. Minētais apstāklis apsūdzētā izdarīto noziedzīgo nodarījumu izceļ līdzīgu noziedzīgu nodarījumu vidū. Turklāt ar apsūdzētā izdarīto noziedzīgo nodarījumu radītais kaitīgums ir aplūkojams kopā ar citiem lietas apstākļiem. Ņemams vērā, ka apsūdzētais pirmstiesas procesa laikā ir labprātīgi samaksājis būtisku daļu no valstij nodarītā mantiskā zaudējuma – 4858,47 EUR –, kas sasniedz gandrīz piekto daļu no ar noziedzīgo nodarījumu radītā mantiskā zaudējuma. Minētais apstāklis apstiprina apsūdzētā patiesu vēlmi mazināt ar viņa izdarīto noziedzīgo nodarījumu radītās kaitīgās sekas. Turklāt ir ņemams vērā, ka apsūdzētais visa kriminālprocesa laikā ir vaļsirdīgi atzinis savu vainu un paudis nožēlu par izdarīto. Tādējādi šie divi apstākļi, kurus pirmās instances tiesa pamatoti ir atzinusi par atbildību mīkstinošajiem apstākļiem apsūdzētā rīcībā, apstiprina, ka apsūdzētais ir izvērtējis savu noziedzīgo rīcību un faktiski ir izdarījis visas no viņa gribas atkarīgās darbības, lai mazinātu ar noziedzīgo nodarījumu radīto kaitējumu. Turklāt no apsūdzētā personību raksturojošām ziņām ir secināms, ka apsūdzētais līdz konkrētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanai ir dzīvojis likumpaklausīgu dzīvi. Apsūdzētais ir sekmīgi integrēts sabiedrībā. To apstiprina apstāklis, ka apsūdzētais ikdienā strādā algotu darbu, apsūdzētajam ir ģimene, un apsūdzētais rūpējas par saviem diviem nepilngadīgajiem bērniem, kuriem viņš faktiski ir vienīgais reālais apgādnieks apsūdzētā laulātās veselības stāvokļa dēļ. Turklāt apsūdzētā personību

pozitīvi raksturo apstāklis, ka apsūdzētais visa kriminālprocesa gaitā ir godprātīgi izturējies pret saviem procesuālajiem pienākumiem. Apsūdzētais nav neattaisnojoši kavējis kriminālprocesa norisi ne pirmstiesas procesa, ne arī krimināllietas iztiesāšanas laikā. Tādējādi arī apelācijas instances tiesa pēc rūpīgas visu iepriekš minēto apstākļu, kas raksturo apsūdzētā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un ar to radīto kaitējumu, apsūdzētā personību, kā arī apsūdzētā attieksmi pret izdarīto noziedzīgo nodarījumu, izpētes iegūst pārliecību, ka apsūdzētais, sodu neizciešot, turpmāk neizdarīs likumpārkāpumus. Līdz ar to arī apelācijas instances tiesa atzīst par lietderīgu apsūdzētajam piespriesto sodu neizpildīt.

Apelācijas instances tiesa, izvērtējot jautājumu par apsūdzētā nosacītu notiesāšanu, pievienojas tiesībzinātnieka A. Judina paustajām atziņām, ka, saprotot noziedzīgu nodarījumu kā netaisnīgumu, ko radījusi pārkāpēja darbība vai bezdarbība, ikvienā konkrētā gadījumā ir svarīgi izvēlēties un piemērot pārkāpējam tādu sodu, kas ir samērīgs un maksimāli atbilst sabiedrības un pārkāpēja interesēm. Visu iesaistīto pušu interešu ievērošana ir svarīgs priekšnosacījums efektīvai krimināsodu politikai. Krimināsods nav valsts atriebība par izdarīto noziedzīgo nodarījumu, bet tiesiskais instruments, kas var mazināt ar noziedzīgo nodarījumu radītās sāpes un ciešanas, kā arī atturēt personas no pārkāpumu izdarīšanas (Judins A. Krimināsods nav valsts atriebība par izdarīto noziedzīgo nodarījumu. Jurista vārds. 19. marts 2013./Nr. 11 (762), 7. lpp.). Apelācijas instances tiesa minētās tiesībzinātnieka A. Judina paustās atziņas attiecina ne tikai uz soda veida un mēra noteikšanu, bet arī tādu soda izpildes kārtību kā nosacīta notiesāšana.

Apelācijas instances tiesa pievienojas tiesībzinātnieka A. Judina viedoklim, ka nosacītai notiesāšanai piemīt visas krimināsoda pazīmes, proti: 1) to piesprież personai, kura veikusi noziedzīgu nodarījumu; 2) to piespriež, lai cilvēks labotos un lai nepieļautu jaunus likumpārkāpumus (speciālā prevencija); 3) tai ir represīvs raksturs – personas uzvedība ir pakļauta dažādiem ierobežojumiem; 4) pārbaudes laikā persona uzskatāma par sodītu; 5) to piemēro, lai ietekmētu citu cilvēku uzvedību, parādot, ka noziedzīgajam nodarījumam seko sankcijas pret vainīgo (vispārējā prevencija) (Judins A. Nosacīta notiesāšana kā cietumsoda alternatīva. – Rīga: Sabiedriskās politikas centrs Providus, 2003, 14. lpp.).

Apelācijas instances tiesa atzīst, ka konkrētajā gadījumā apsūdzētā nosacīta notiesāšana ir samērīga un tā atbilst gan sabiedrības, gan apsūdzētā kā pārkāpēja interesēm. Apelācijas instances tiesa ņem vērā, ka sabiedrības interesēs ir panākt, lai apsūdzētais un citas personas ievērotu likumus un neapdraudētu sabiedrības drošību. Turklāt sabiedrības interesēs ietilpst, lai apsūdzētais atlīdzinātu ar noziedzīgo nodarījumu valstij radīto mantisko zaudējumu. Apsūdzētais, atrodoties brīvībā un turpinot strādāt algotu darbu, varētu veikt mantiskā zaudējuma atlīdzināšanu. Nosacīta notiesāšana ir arī apsūdzētā interesēs. Apelācijas instances tiesa ņem vērā, ka pārkāpēja nosacīta notiesāšana ir iespējas došana noziedzīgo nodarījumu izdarījušai personai noteiktajā pārbaudes laikā pierādīt, ka viņa ir spējīga būt likumpaklausīga – neizdarīt jaunu noziedzīgu nodarījumu, nepārkāpt sabiedrisko kārtību un ievērot citus viņai uzliktos pienākumus. Apsūdzētais, neizpildot viņam piespriesto sodu un pakļaujot viņu soda izpildes iestādes uzraudzībai, netiek izolēts no sabiedrības. Tādējādi apsūdzētais nezaudē sociālos kontaktus, jo apsūdzētajam tiek nodrošināta iespēja būt kopā ar savu ģimeni, strādāt algotu darbu un rūpēties par nepilngadīgajiem bērniem un savu laulāto, kurai veselības stāvokļa dēļ ir ierobežota darbspēja. Pie kam, apsūdzētajam, arī atrodoties brīvībā, ir iespējams strādāt ar savām domāšanas kļūdām, turklāt – iesaistot Valsts probācijas dienesta amatpersonas, bet nepieciešamības gadījumā – arī attiecīgus speciālistus –, lai turpmāk apsūdzētais nepieļautu likumpārkāpumus.

Apelācijas instances tiesa ņem vērā, ka saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa 153. pantu nosacīti notiesātā persona tiek pakļauta Valsts probācijas dienesta amatpersonu uzraudzībai. Valsts probācijas dienests kontrolē, kā nosacīti notiesātais pilda Latvijas Sodu izpildes kodeksā paredzētos vai saskaņā ar minēto kodeksu Valsts probācijas dienesta noteiktos pienākumus, kā arī atbilstoši kompetencei konsultē nosacīti notiesāto. Atbilstoši Latvijas Sodu izpildes kodeksa 154. panta pirmās daļas noteikumiem nosacīti notiesātā uzraudzība notiek saskaņā ar uzraudzības plānu, kuru sagatavo Valsts probācijas dienesta amatpersona. Apelācijas instances tiesa ņem vērā, ka nosacītās notiesāšanas pārbaudes laikā nosacīti notiesātajam ir pienākumus pildīt Latvijas Sodu izpildes kodeksa 155. panta pirmajā daļā minētos pienākumus. Pārbaudes laikā Valsts probācijas dienesta amatpersona nosacīti notiesātajam nosaka vienu vai vairākus Latvijas Sodu izpildes kodeksa 155.[1] panta pirmajā daļā minētos pienākumus, starp kuriem ir dažādi personas tiesību ierobežojumi, Valsts probācijas dienesta norādījumu pildīšana, piedalīšanās probācijas programmās. Apelācijas instances tiesa ņem vērā, ka visi minētie pasākumi ir vērsti, lai ietekmētu nosacīti notiesātā uzvedības modeli, un notiesātais turpmāk pildītu likumus un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas. Apelācijas instances tiesa atzīst, ka nosacīta notiesāšana un ar to saistītie ierobežojumi un pasākumi ir pilnīgi pietiekami, lai sasniegtu Krimināllikuma 35. panta otrajā daļā noteikto soda mērķi: aizsargātu sabiedrības drošību, atjaunotu taisnīgumu, atbilstoši, ņemot vērā nosacīti notiesātās personas uzvedības uzraudzību un ar to saistītos ierobežojumus pārbaudes laikā, sodītu apsūdzēto par izdarīto noziedzīgo nodarījumu, resocializētu apsūdzēto un panāktu, lai apsūdzētais un citas personas turpmāk pildītu likumus un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas. Turklāt apelācijas instances tiesa, izvērtējot jautājumu par apsūdzētā nosacītu notiesāšanu, ņem vērā arī Krimināllikuma 55. panta otrās un devītās daļas noteikumus. Tādējādi, ja apsūdzētais pārbaudes laikā nepildīs krimināsoda izpildi reglamentējošā likumā paredzētos un Valsts probācijas dienesta uzliktos pienākumus, kas vērsti uz apsūdzētā uzvedības korekciju, tas ir pamats noteiktā soda izpildīšanai, kad apsūdzētajam piespriestais brīvības atņemšanas sods būs jāizcieš reāli. Tas var būt arī par pamatu pārbaudes termiņa pagarināšanai, kas nodrošinās iespēju Valsts probācijas dienesta amatpersonām turpināt korekcijas darbu ar apsūdzēto. Tādējādi apsūdzētais ar nosacītu notiesāšanu tiks pakļauts dažādiem uzvedības ierobežojumiem tādā mērā, kas atbilst izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturam un radītajam kaitējumam un apsūdzētā personībai. Līdz ar to, notiesājot apsūdzēto nosacīti, ar šādu krimināltiesiskās represijas piemērošanu tiks panākts konkrēto krimināltiesisko attiecību taisnīgs noregulējums.

Apelācijas instances tiesa pievienojas prokurores apelācijas protestā paustajām norādēm, ka pirmās instances tiesa, atzīstot par iespējamu apsūdzēto notiesāt nosacīti un nosakot apsūdzētajam pārbaudes laiku tikai sešu mēnešu garumā, faktiski nav ņēmusi vērā, ka apsūdzētais ir ārvalsts rezidents. Tādējādi, nosakot apsūdzētajam likumā paredzēto minimālo pārbaudes laiku un ievērojot Latvijas Sodu izpildes kodeksā paredzēto kārtību nosacīti notiesāto personu uzraudzības nodrošināšanai, nosacītās notiesāšanas laikā Valsts probācijas dienestam kā krimināsoda izpildes institūcijai faktiski nav iespējams tik īsā periodā sekmēt apsūdzētā izdarītajam noziedzīgajam nodarījumam un personībai atbilstošu, pilnvērtīgu resocializāciju un veikt nepieciešamos pasākumus, lai ietekmētu apsūdzētā uzvedības modeli un apsūdzētais turpmāk neizdarītu noziedzīgus nodarījumus. Tādēļ apelācijas instances tiesa atzīst par nepieciešamu, piemērojot Krimināllikuma 55. pantu un notiesājot apsūdzēto nosacīti, noteikt apsūdzētajam pārbaudes laiku, kas ievērojami pārsniedz piespriestā brīvības atņemšanas soda apmēru. Līdz ar to apsūdzētajam ir nosakāms pārbaudes laiks uz vienu gadu.

Apelācijas instances tiesa, ņemot vērā apsūdzētā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu un apsūdzētā personību raksturojošās ziņas, ka apsūdzētais līdz konkrētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanai ir dzīvojis likumpaklausīgu dzīvi, atzīst, ka pārbaudes laiks uz vienu gadu ir pietiekams, lai Valsts probācijas dienests kā krimināsoda izpildes institūcija varētu veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai ietekmētu apsūdzētā uzvedības modeli un apsūdzētais turpmāk neizdarītu noziedzīgus nodarījumus.

Lai gan Kriminālprocesa likums 528. panta pirmās daļas 9. punkts paredz noteiktu termiņu, kurā notiesātajam ir pienākums labprātīgi atlīdzināt kaitējumu kompensāciju, un, ja notiesātais minēto pienākumu noteiktajā termiņā neizpilda, kaitējuma kompensācija tiek piedzīta piespiedu kārtā, apelācijas instances tiesa secina, ka pirmās instances tiesas atzinums, ka brīvības atņemšanas soda neizpildīšana var sekmēt atlikušā zaudējuma atlīdzināšanu nav pretrunā ar Krimināllikuma 55. panta noteikumiem.

Krimināllikuma 55. panta ceturtā daļa noteic: nosacīti notiesājot, spriedumā ir norādāmi apstākļi, kuru dēļ tiesa atzinusi par lietderīgu sodu neizpildīt.

Tādējādi apelācijas instances tiesa atzīst, ka zaudējumu atlīdzināšanas pienākums var būt viens no papildu argumentiem (apstākļiem), kura dēļ tiesa var atzīt par lietderīgu neizpildīt personai piespriesto sodu.

Ņemot vērā, ka saskaņā ar Krimināllikuma 55. panta pirmo daļu viens no apstākļiem, kas jāņem vērā, lemjot par nosacītas notiesāšanas iespējamību, ir vainīgā personība, apelācijas instances tiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa, lemjot jautājumu par iespēju apsūdzēto notiesāt nosacīti, pamatoti ir vērtējusi apsūdzētā sabiedriskās bīstamības līmeni.

Vidzemes apgabaltiesa, neskatoties uz to, ka pirmās instances tiesa savu nolēmumu par apsūdzētā nosacītu notiesāšanu nav īpaši motivējusi, atzīst, ka pirmās instances tiesas rūpības trūkums sava nolēmuma par nosacītu notiesāšanu nepilnīgā motivācijā, pie apstākļiem, kad apelācijas instances tiesa motivēti ir atzinusi, ka apsūdzētais pamatoti ir notiesāts nosacīti, nevar būt par pamatu, lai atceltu pirmās instances tiesas spriedumu daļā par apsūdzētā nosacītu notiesāšanu.

Vidzemes apgabaltiesa, ņemot vērā, ka procesa dalībniekiem ir tiesības apelācijas instances tiesas nolēmumu pārsūdzēt/noprotestēt kasācijas kārtībā Augstākajai tiesai, lai nodrošinātu turpmāku kriminālprocesa netraucētu norisi, atzīst, ka apsūdzētajam, kamēr spriedums stājas spēkā, ir saglabājams kriminālprocesā piemērotais drošības līdzeklis – dzīvesvietas maiņas paziņošana.

Rezolutīvā daļa

Vidzemes apgabaltiesa, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 563. panta pirmās daļas 3. punktu un 565. panta ceturto daļu,

n o s p r i e d a :

Atcelt Vidzemes rajona tiesas 2023. gada 17. augusta spriedumu daļā par /pers. B/ noteikto sodu.

/pers. B/ sodīt par Krimināllikuma 221. panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu ar brīvības atņemšanu uz 6 (sešiem) mēnešiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 55. pantu /pers. B/ notiesāt nosacīti ar pārbaudes laiku uz 1 (vienu) gadu.

Pārējā daļā pirmās instances tiesas spriedumu atstāt negrozītu.

Spriedumu var pārsūdzēt (noprotestēt) kasācijas kārtībā Augstākajai tiesai Kriminālprocesa likuma 574. vai 575. pantā norādīto iemeslu dēļ 10 dienu laikā pēc pilna sprieduma pieejamības dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību (protestu) Vidzemes apgabaltiesā.

Pilns spriedums tiks sagatavots un būs pieejams 2024. gada 21. februārī no plkst. 13.00.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs A. Melbergs

Tiesnese G. G. Kukaine

Tiesnese E. Driba